

Lace Top Sheitels

Show# 326 | June 12th 2021

שולחן ערוך אורח חיים הלכות קריאת שמע סימן עה סעיף ב

שער של אשה שדרכה לכסותו אסור לקרות כנגדו. הגה: אפי' אשתו, אבל בתולות שדרכן לילך פרועות הראש, מותר. הגה: וה"ה השערות של נשים שרגילין לצאת חוץ לצמתן (ב"י בשם הרשב"א) וכ"ש שער נכרית, אפי' דרכה לכסות. הגהות אלפסי החדשים.

מגן אברהם סימן עה ס"ק ה

וכ"ש שער נכרי וכו'. כצ"ל וכ"ה בש"ע ד"ו וכ"כ בש"ג דמותר לכתחלה כדאיתא במשנה פ"ו דשבת יוצאה אשה בחוטי שער וכו' דלא כבאר שבע שחולק עליו והאריך בסוף ספרו בדברים דחיים עסי' ש"ג ס"ד:

משנה ברורה סימן עה ס"ק טו

שער נכרית - קרי נכרית להשער שנחתך ואינו דבוק לבשרה וס"ל דע"ז לא אחז"ל שער באשה ערוה וגם מותר לגלותה ואין בה משום פריעת הראש, ויש חולקין ואומרים דאף בפאה נכרית שייך שער באשה ערוה ואיסור פריעת ראש וכתב הפמ"ג דבמדינות שיוצאין הנשים בפאה נכרית מגולה יש להם לסמוך על השו"ע ומשמע מיניה שם דאפילו שער של עצמה שנחתך ואח"כ חברה לראשה ג"כ יש להקל ובספר מגן גבורים החמיר בזה עי"ש. וכתב עוד שם דאם אין מנהג המקום שילכו הנשים בפאה נכרית בודאי הדין עם המחמירין בזה משום מראית העין עי"ש:

סימן י"ח

אוצר החכמה

גרסינן בנזיר פרק מי שאמר (כח, ב), ותנא קמא אמר לך אפשר בפאה נכרית וכו'. מצאתי כתוב שם בגליון וז"ל, נראה לי מכאן היתר לשערות שהנשים נשואות נותנות בראשיהן יהושע בעז²⁴, עכ"ל. וכן כתב זה החכם הנזכר בשלטי הגבורים שלו בפרק במה אשה יוצאה (שבת כט, א מדפי הרי"ף) אמתניתין (שם סד, ב) יוצאה אשה בכבול ובפאה נכרית בחצר וז"ל, נלע"ד להביא ראיה וסמך לנשים היוצאות בכסוי שערות שלהן כשהן נשואות אבל במקום קליעת שערן נושאות שערות חברותיהן שקורין קרינאל"ו בלע"ז מההיא דשנינו בפרק במה אשה יוצאה דף ס"ד שהאשה יוצאת בפאה נכרית בשבת, ופירשו המפרשים כי פאה היא מגבעת ידבקו בו שער נאה הרבה ותשים אותו האשה על ראשה כדי שתתקשט בשער, והתם באשה נשואה מיירי מתניתין מדקאמר בגמרא דהטעם משום שלא תתגנה על בעלה, הרי דבנשואה מיירי, והאי פאה נכרית הוי ממש כעין אלו הקרינאל"ל, ומשמע להדיא שמוותרות בנות ישראל להתקשט בהן דשער באשה ערוה דקאמר לא הוי אלא בשער

הדבוק לבשרה ממש ונראה גם כשר עם השיער וכו', עד ואין לומר שהיו משימות צעיף או מידי על הפאות נכרית, דאם כן מאי אהני ההוא קשוט הרי כל עצמו של אותו קשוט לא הוי אלא בשביל שתראה בעלת שער, אלא פשיטא דמיירי שהולכות בשערות מגולות, עכ"ל²⁵.

ואני מצאתי כתוב בכתיבת יד הרב המובהק מהר"ר יהודה ז"ל קצנאילנבוגין שכתב עליו, לא זה הדרך ולא זו העיר שהנחילו לנו אבותינו חכמי המשנה והגמרא והמפרשים והפוסקים ז"ל, מפני שהדבר פשוט הרבה יותר מביעתא בכותחא דמה ששנו היתר להתקשט ולצאת בפאה נכרית בכלי גמרא, מיירי דוקא בפאה נכרית מכוסה תחת השבכה ועל ראשה רדיד כמו השערות הדבוקות לבשרה ממש, כי לא היו רגילות בפאה נכרית אלא דוקא הנשים שהיה שערן מועט וכדי שלא ירגישו בעליהן במיעוט שערן שהוא ניזול לנשים, היו רגילות לקשור בשערן פאה נכרית כדי שתראה בעלת שער הרבה, אבל הנשים שהיה שערן הרבה לא היו רגילות בה כלל כדמוכח בהדיא בנזיר פרק מי שאמר בשמעתין, ותנא קמא אמר לך אפשר בפאה נכרית כו' שהבאתי לעיל דוק ותשכח. וכן

24. לפנינו כמעט שינוי לשון, והחיתום מוסגר. ובדפוס וילנא הובא שרבינו חולק והאריך לאסור ודחה הראיה בשתי ידיים.

25. עיי' בנדון התשובה רמ"א או"ח סי' ע"ה ס"ב ובדרכי משה או"ח סי' ש"ג סק"ז ע"ש, ובמג"א שם שהביא דברי השה"ג, וכתב עליו הנפק, וסיים, ודלא כהבאר שבע שהאריך לדחותו בדברים דחויים. ע"ש. והמשנ"ב שם ס"ק ט"ו בשם הפמ"ג, ברכי יוסף או"ח סי' ש"ג סק"ב, ועיי' שאילת יעב"ץ ח"א סימן ט', ח"ב סימן ז', לחם שמים שבת פ"ו מ"ה, מור וקציעה סימן ע"ה, תשובה מאהבה ח"א סימן מ"ז ומ"ז, ישועות יעקב אה"ע סי' כ"א בתשובת נכד המחבר, עצי ארזים סי' כ"א סק"ב, בית יצחק או"ח סי' ט"ז, שנות חיים סי' שט"ז, מגן גבורים או"ח סימן ע"א, מהרי"ל דסקין קו"א סי' ר"ג, לחמי תודה דרוש לז' אדר תקס"ו, דברי חיים ח"ב יו"ד סימן ג"ט, מהר"ץ חיות תשובה סימן נ"ג. שדי חמד אסיפת דינים מערכה ד' אות ג'. דברי יציב יו"ד סימן נ"ה.

ישראל שלא יצאו בפרוע ראש וכו', והלא הרבה דברים אסרו חכמים לנשים מפני מראית העין.

ועוד דהא כתב הרמב"ם בפכ"ד מהלכות אישות (הלכה י"ב) ואיזו היא דת יהודית, הוא מנהג הצניעות שנהגו בנות ישראל יוצאה לשוק או למבוי מפולש וראשה פרוע ואין עליה רדיד ככל הנשים אע"פ ששערה מכוסה במטפחת כו'. והטור אבן העזר בסימן קט"ו אחר שכתב ואיזו היא דת יהודית יוצאה וראשה פרוע, אפילו אין פרוע לגמרי אלא קלתה בראשה כיון שאינה מכוסה בצעיף כו', חזר וכתב בשם הרמב"ם, אע"פ שמכוסה במטפחת כיון שאין עליה רדיד ככל הנשים כו'. ואיכא למידק מאי חידוש איכא בדברי הרמב"ם האלה טפי מבדברי הטור גופיה המוקדמים. ועל הרמב"ם גופיה איכא למידק למה כתב מטפחת במקום קלתה הנזכר בגמרא (כתובות ס"ט) שפירושו סל. ונ"ל דהרמב"ם בא לאשמועינן חידוש זה דלא מיבעיא דלא סגי בקלתה לחוד שאינו מכסה לגמרי השערות שהרי הוא חלול בכמה מקומות לפי שאינן קלועין יפה כמו שכתב בהדיא בעל תרומת הדשן בסימן י', אלא אע"פ שמכוסה במטפחת שהוא מכסה לגמרי השערות, אפילו הכי לא סגי. וכבר אפשר לומר דמטפחת דקאמר הרמב"ם ר"ל דעביד ביחוד לכסוי השער, ובא הרמב"ם לאשמועינן חידוש זה, דלא מיבעיא דלא סגי בקלתה לחוד שיש בו תרתי לגריעותא חדא דלא עביד ביחוד לכסוי השיער אלא לתת בו פלך ופשתן כדפירש רש"י בפרק

פירש רש"י בהדיא בסוף פרק קמא דערכין (ז, ב ד"ה נהנין²⁶) וכן הערוך (ריש ערך "פאה") ור"ע מברטנורה ז"ל (שכת פ"ו משנה ה'), פאה נכרית רגילים היו נשים ששערן מועט לקשור שיער נשים נכרית לשערן שנראה כמו שהוא שערן, ע"כ. ומדכתבו שנראה כמו שהוא שערן, משמע בהדיא שכל עצמו של אותו קישור של פאה נכרית זו לא הוי אלא בשביל שתראה בעלת שיער הרבה של עצמה הדבוק לבשרה ממש, אם כן בהכרח צריך אתה לומר דכשם דשיער עצמה הדבוק לבשרה ממש מכוסה תחת השבכה ועל ראשה רדיד, כך פאה נכרית זו הקשורה בשיער עצמה היתה מכוסה עמהן תחת השבכה ועל ראשה רדיד. מכמה טעמים שאפרש בסמוך.

ומה שסתר החכם הנזכר סברא זו באמת הבנין באמרו דאם כן מאי מהני ההוא קישוט, הרי כל עצמו של אותו קישוט לא הוי אלא בשביל שתראה בעלת שיער, אלא פשיטא דמיירי שהולכות בשערות מגולות וכו'. נראה מדבריו שהבין מה שאמרו בשביל שתראה בעלת שער, ר"ל שהשערות של פאה נכרית יהיו נראות לחוש עין הרואה להטעות אותו להחזיק הפאה נכרית לשיער עצמה הדבוק לבשרה ממש, רחמנא ליצלן מהאי דעתא, כי איך יעלה על הדעת שיהיה מותר להראות עצמה כעוברת על דת משה, דהא לצאת בשיער עצמה מגולה אסור מן התורה כדאיתא בפרק המדיר (כתובות עב, א) ראשה פרוע דאורייתא היא דכתיב (כמדבר ה, יח) ופרע את ראש האשה ותנא דבי רבי ישמעאל אזהרה לבנות

המדיר (שם ע"ב ד"ה קלתה), ועוד שאינו כיסוי מעליא מחמת שהוא מלא נקבים חלולים ואינו יכול לכסות לגמרי השערות, אלא אע"פ שמכוסה במטפחת דעביד ביחוד לכסוי השיער וגם הוא כסוי מעליא שהוא מכסה לגמרי השערות, אפילו הכי לא סגי, משום דשני כסויים גמורים בעינן, ודעבידי ביחוד לכסוי השיער כמטפחת או שבכה והדומה לה, ועל המטפחת רדיד, משום דזהו מנהג יהדות שנהגו בנות ישראל, ולא דוקא נקט הגמרא קלתא.

והשתא היאך יעלה על הדעת שיהא מותר לצאת בפאה נכרית מגולה לחוד טפי ממטפחת דעביד ביחוד לכיסוי השיער וגם הוא מכסה לגמרי השערות. ועוד דאילו היו יוצאות בפאה נכרית מגולה, מה הועילו בתקנתן שלא (תתגנו) [יתגנו] על בעליהן שידעו שיש להן שער מועט, הלא כיון שבעליהן יראו שהולכות בשערות מגולות ידעו בברור שמין אלו שערות עצמה המחוברים בראשה ממש. ואולי חשב החכם הנזכר שהיו רגילות בפאה נכרית כל הנשים הגם ששערן היה הרבה כדי להוסיף קישוט כמו כובע של שער שנושאים אנשים על ראשן, ולא כדפירש רש"י ור"ע והערוך שהבאתי לעיל.

ומה שהביאו לטעות ושבוש זה, הוא הפירוש שכתב הוא בשם המפרשים, פאה נכרית היא מגבעת ידבקו בו שער נאה והרבה ותשים אותו האשה על ראשה כדי שתתקשט בשער עכ"ל. הוא סבר דהאי מגבעת תשים אותו האשה מגולה על ראשה כדי להוסיף קישוט כמו כובע של שיער שנושאים אנשים על ראשן, וזה ודאי לא עלה ולא יעלה על דעת שום בר אוריין, דאם כן מאי קמבעיא ליה לרבי יוסי בר

חנין בפרק חלק (סנהדרין קיב, א) לענין עיד הנדחת פאה נכרית של צדקניות מהו אי כגופה היא וניצול או כמלבושה היא ונשרף, פשיטא כמלבושה היא כיון דעביד להוסיף קישוט בעלמא, דמאי שנא קישוט זה משאר מלבוש שלה של קישוט. מלבד דבנזיר פרק מי שאמר מוכח בהדיא כדפירשו רש"י והערוך כמו שכתבתי לעיל. ועוד דהך פירוש שכתב הוא בשם המפרשים, כבר חקרתיהו ודרשתיהו ומצאתיהו שלא פירש כן אלא הרמב"ם לחוד בפירוש המשנה דשבת בפרק במה אשה יוצאה, והא ודאי דהוא סבר כדפירשו רש"י והערוך כיון שכתב בפ"ט דהלכות שבת (הלכה ז') ולא בפאה של שער שמנחת על ראשה כדי שתראה בעלת שער הרבה. ולשון בעלת שער הרבה משמע שתראה כאילו הפאה נכרית זו הן שער עצמה המחוברים בראשה ממש, ואם כן על כרחך לומר שהיא מכוסה כמו שער עצמה מכח הטעמים שכתבתי לעיל.

ואין להקשות אם לא היו רגילות להשתמש בפאה נכרית אלא דוקא הנשים שהיה שערן מועט כדי שלא ירגישו בעליהן במיעוט שערן שהוא ניזול לנשים, אם כן למה בחרו דוקא בפאה נכרית יותר מבמשי או פשתן וכיוצא בזה. די"ל משום דלפעמים השבכה נעתקת ממקומה או לרפיון קישורה בראשה היא מתרחבת ושער ראשה נראה מעט מחוץ לצמתן, הילכך בחרו בפאה נכרית יותר מבמשי או פשתן כדי שלא ירגישו בעליהן.

ואפילו אי הוה יהבינן ליה להחכם הנזכר טעותיה דמה ששנו היתר להתקשט ולצאת בפאה נכרית בכל הני מקומות הנזכרים מיירי בפאה נכרית מגולה

לגמרי, אפילו הכי אינו יכול להביא ראיה ואפילו זכר לדבר ליכא להחיר לנשים נשואות לצאת בפאה נכרית מגולה בשוק או בחצר דבקעי ביה רבים כמו שעלה על דעת החכם הנזכר, מפני שאפשר לפרש דמה ששנו היתר להתקשט ולצאת בפאה נכרית מיירי דוקא בחצר שאין הרבים בוקעין בו, ואם כן בחנם טרח כל הטורח הזה החכם הנזכר, דהא אפילו בשערות ראשה ממש מגולות מותר לה לילך בחצר שאין הרבים בוקעין בו ואינו אסור אפילו משום דת יהודית דהיינו מנהג הצניעות שנהגו בנות ישראל, כדמוכח בהדיא בפרק המדיר (כתובות שם), אמר ר' אסי א"ר יוחנן קלתה אין בה משום פרוע ראש הוי בה ר' זירא היכא אילימא בשוק דת יהודית היא, ואלא בחצר אם כן לא הנחת בת לאברהם אבינו שיושבת תחת בעלה כו', ופירשו רש"י והתוספות והר"ן אם כן דאמר ר' יוחנן דקלתה אין בה משום פרוע ראש, משמע דבלא קלתה מיהא יש בה משום פרוע ראש, ואם כן כולהו נפקין, שאין אשה נזהרת בחצרה, ומשנינן מחצר לחצר ודרך מבוי דלא שכיחי בה רבים, ע"כ. הרי בהדיא משמע דבחצר שאין הרבים בוקעין בו אפילו אם שערות ראשה ממש פרועות לית לן בה.

ובן משמע בהדיא מדברי הרמב"ם בפכ"א מהלכות איסורי ביאה (הלכה י"ז) ומדברי הטור אבן העזר בסימן כ"א שכתבו וז"ל, לא ילכו בנות ישראל פרועי ראש בשוק אחת פנויה ואחת אשת איש, ע"כ. וכיון שדקדקו לומר בשוק, משמע דוקא בשוק אבל במקום שאין הרבים בוקעין בו לית לן בה, ואפילו משום מנהג צניעות ליכא, דהא לא נחתו לכתוב התם אלא

מנהגי צניעות. ואע"ג שכתב הטור אבן העזר בסימן קט"ו וז"ל, ואיזהו דת יהודית יוצאה וראשה פרוע אפילו אין פרוע לגמרי כו' עד אבל במבוי שאינו מפולש וחצר שאין הרבים בוקעין בו לא תצא, ע"כ. לא תידוק ^{צנור החסמה} מנייה לא תצא מבעלה על ידי כך הא דבר שאינו הגון מיהא הוי שאין זה מנהג הצניעות כמו שדקדק בית יוסף שם ותמה מזה על הטור, דהא ליתא שהרי הטור גופיה כתב בסימן כ"א דדוקא בשוק לא ילכו בנות ישראל פרוע ראש, דמשמע אבל בחצר שאין הרבים בוקעין בו לית לן בה. וכבר פירשתי דלא נחת התם לכתוב אלא מנהגי צניעות, מה שאין כן בסימן קט"ו לא נחית לכתוב התם אלא כל החלקים שהצא מבעלה בלא כתובה או שלא תצא, הילכך כתב הטור אבל במבוי שאינו מפולש וחצר שאין הרבים בוקעין בו לא תצא, אע"ג דאפילו דבר שאינו הגון נמי לא הוי.

ואין להקשות היאך אפשר לפרש הא דחנן (שבת שם) יוצאה אשה בכבול ובפאה נכרית בחצר, דמיירי דוקא בחצר שאין הרבים בוקעין בו, דהא שתי תשובות בדבר חדא מדיוצאה בכבול הוא אפילו בחצר דבקעי ביה רבים מדקתני ברישא שאינה יוצאה בכבול לרשות הרבים, משמע דלרשות הרבים דוקא הוא דאסור, ממילא דכוותיה פאה נכרית מדכילינין להו בהדי הדדי. ועוד דאם כן ה"ל לפרש דהאי חצר דוקא בדלא בקעי ביה רבים. די"ל דלענין איסור שבת אין הכי נמי דשניהם שוים, אלא דפאה נכרית רכיב עליה איסור ממקום אחר דמשום דת יהודית הוא דאסור לצאת בה לחצר דבקעי ביה רבים. ובהכי ניחא לי הא דלא קתני ברישא ואינה יוצאה בפאה נכרית לרשות הרבים כדקתני בכבול, והוא

הראש אלא אנשים ולא נשים מטעם דנשים עטופות בכל שעה על ראשן בלבנים, הלא הא ליתא שהרי אינם עטופות על ראשן בלבנים רק בשערות שחורים כיון שהולכות בפאה נכרית מגולה. ואדרבא איפכא מסתברא כיון שאינן עטופות על ראשן בלבנים רק בשערות שחורים הם נקראים שחורי הראש טפי מאנשים, אלא מחוורתא כדפירשתי ותו לא מידי²⁷. ע"כ הגה"ה).

ג בהג"ה שלפני זו בשלטי הגבורים (כח, ב מדפי הרי"ף אות א') כתב דברים שאין להם שחר כלל וז"ל, לפי הרא"ש והטור או"ח סימן ש"ג אסורה ילדה לצאת בחוטי שער של זקנה, ומיימוני פ"ט מהלכות שבת מתיר לילדה לצאת בחוטי שער של זקנה, וטעמייהו מבואר כי תלוי פלוגתייהו לפרש כדי נסבא דקאמר גמרא, והר"ן מסכים לפירוש מיימוני, ודוקא בגירסתם היו גורסין כדי נסבא אבל בגרסת ספרים שלנו אין כתוב כדי נסבא, ומדגריס רב אלפס בגרסתו כדי נסבא, אם כן משמע דכדברי מיימוני סבירא ליה, ע"כ הגה"ה. והנה כל מי שלא הוכה בסנורים בעיניו יראה שזה שקר גמור מה שכתב והר"ן מסכים לפירוש מיימוני, שהרי הר"ן פירש כדי נסבא דקאמרה גמרא בחנם ואגב גררא נקטיה, כלומר דאין הכי נמי דלא איצטריך התנא לאשמועינן דלא תצא ילדה בשל זקנה דפשיטא דלא תצא. ופירוש זה מוכרח מלשונו שפירש קודם זה, בשלמא זקנה בשל ילדה שבח הוא לה, וכיון דדרכה בכך, איצטריך לאשמועינן דאסור לצאת משום דזימנין (מחייבי)

משום דלרשות הרבים אפילו בחול אסור משום דהרי דת יהודית רביע עליה. והא דלא פירשה הגמרא דהאי חצר דוקא בדלא בקעי ביה רבים, הוא משום דאין כאן מקומו, דהכא לא איירי אלא לענין איסור שבת ולא מענין דת יהודית. ואפילו אי הוה יהבינן ליה להחכם הנזכר כל טעותיה דמיירי בפאה נכרית מגולה ואפילו בחצר דבקעי ביה רבים, אפילו הכי אינו יכול להביא ראיה ולא אפילו זכר לדבר מהמשנה דשבת שבנה עליה עיקר יסודו, מפני שיש לפרש האי יוצאה אשה בככול ובפאה נכרית בחצר דקאמר, היינו משום לתא דשבת אין כאן איסור, אבל לעולם איסור דת משה ויהודית במקומו עומד, ודרך זה כבושה וסלולה בגמרא וכבר כתבו הרא"ש והר"ן זה הדרך כהוייתו בשבת גופיה במשנה ראשונה דשבת דוק ותשכח.

(הגה"ה, ואני אוסיף נופך משלי להביא ראיה מבוארת ומבוררת שאין להשיב עליה מהא דתנן בנדרים פרק ד' (ל, ב) הנודר משחורי הראש מותר בנשים, שאין נקראין שחורי הראש אלא אנשים. ומפרש בגמרא מאי טעמא אנשים זימנין דמיכסו רישייהו וזימנין דמגלו רישייהו, אבל נשים לעולם מיכסו, ופירש רש"י (ד"ה) אבל נשים לעולם מיכסו, שאינם שחורי הראש ועטופות כל שעה בלבנים, ע"כ. ואם איתא שכל הנשים היו רגילות בפאה נכרית מגולה כדי שתתקשט בשער לחוש עין הדואה כמו שעלה על דעת החכם הנזכר, אם כן קשה היאך אפשר לומר שאין נקראין שחורי

27. עיי' תשובה מאהבה ח"א סימן מ"ח, וע"ע עדות ביהוסף סי' כ"ט, ושו"ת בית יצחק או"ח סימנים יד

עצמו, למה לנו למשכין נפשיה דרב אלפס על חנם. על כן אומר אני לא תאבה לו ולא תשמע אליו כלל ועיקר בכל מה שכתב בשתי הגהות הנזכרים כי הם דברים בטלים הבל הבלים, וכדי שלא יכשל בהם זולתו, על כן עמדנו על מקום טעותו.

סימן י"ט

ביבמות פרק הערל (פב, ב) בשמעתא וסבר רבי יוחנן בדרבנן לא בעיא

רבייה²⁸ והא תניא מקוה כו'. כתב נמוקי יוסף ז"ל, והרמב"ן ז"ל מיקל להתיר ברבייה לחוד באיסורין שאין להם עיקר מן התורה כגון חלת חוצה לארץ, אלא שאפשר לומר דחלת חוץ לארץ טעמא אחרינא הוא מפני שאין איסורה בכל מקום. תדע שלא התירו בשום איסורא דרבנן לבטלו ברוב אלא התם, ובהיא דעצים שנשרו מן הדקל ביו"ט (שבת כט, א, ביצה ד, ב). ומעתה אין לנו ראייה לבטל אפילו איסורין של גויים כגון חלב וחמאה וגבינה בפחות משישים. ומיהו ענין פיתן ובישוליהן כיון שאין איסורן שוה בכל הוא, אפשר דבטל חד בתרי, כן נראה עיקר בעיני וכן הסכים על ידי מורנו הרב ז"ל, וכן הריטב"א, עד כאן לשונו.

ואני נפלאתי הפלא ופלא היאך אפשר להעלות על לב דבר זה דחמאה של גויים אינה בטלה חד בתרי ופיתן ובישוליהן בטלין חד בתרי, דזה הוא יציבא בארעא וגירורא בשמי שמיא²⁹, שהרי פיתן

[מחייכין] עלה, אבל ילדה בשל זקנה גנאי הוא לה, וכיון דלאו אורח ארעא [הוא], לא איצטריך התנא לאשמועינן פשיטא כו'. וזהו ממש כדפירשו הרא"ש והטור דמסקנת הגמרא היא דאסורה ילדה בשל זקנה, ואילו הרמב"ם פירש כדי נסבא, לחנם ובלא אמת נקטיה, דודאי בילדה אין לחוש שמא תראה שגנאי הוי לה כמו שפירש הרב המגיד, וזהו להיפך ממש מפירוש הר"ן, וכן כתב בית יוסף בפשיטות שהר"ן סבר כפירוש הרא"ש והטור ולא כהרמב"ם (פ"ט משבת הלכה ט'), ופשוט הוא.

גם מה שכתב ומדגריס רב אלפס בגירסתו כדי נסבא, אם כן משמע דכדברי מיימוני סבירא ליה. אין זה אלא דברי נביאות שקר, שהרי גם הר"ן גריס כדי נסבא ולא סבירא ליה כהרמב"ם כמו שנתבאר. ועוד שהרי כתב דטעמייהו של הטור והרמב"ם ז"ל מבואר כי פלוגתייהו לפרש כדי נסבא דקאמר בגמרא, הרי הוא בעצמו כתב כדי נסבא סובל שני פירושים, אם כן מנא ליה דרב אלפס סבר כמיימוני. ואני אומר אדרבא איפכא מסתברא, דסבר רב אלפס כדברי הרא"ש והר"ן, דאם לא כן אי אפשר דהווי שתקי מלהזכיר דעת הר"ף החולק עליהם כמנהגם. ועוד שהרי קושיא חזקה קשה על פירוש הרמב"ם, והיא היאך שייך לומר דתנא תני שקרא משום אידי וכן לא יעשה. וכבר נתעורר בקושיא זו הכסף משנה ולא מצא לו זכות עד שכתב שנראה בעיניו שגירסא אחרת היתה לו להרמב"ם בגמרא, אם כן די לו להרמב"ם להפקיע את

28. לפנינו הגירסא: ריבויא.

29. כלשון הגמרא עירובין ט, א, יומא מז, א, ב"ק מב, א.

שקיל בכורה כפי חשבון אחי האם דשקלי עמו כתובת אמם, כי אם כלפי חשבון כל האחים.

ריא אשה האומרת מותר האם הפסידה כתובתה אהע"ז סימן קעח

יש לעיין, אשה האומרת מותר דקיי"ל דנאסרת לבעלה⁴⁸⁴, אם הפסידה כתובתה או לא. ונראה שאבדה⁴⁸⁵. ומ"מ לענין בתולה הנישאת ודאי אין לה כתובה, כיון דקיי"ל⁴⁸⁶ אין חופה לפסולות, הרי עדיין ארוסה היא. וצ"ע.

ריב זינתה ברצון להציל אחרים האם מותרת לבעלה אהע"ז סימן קעח

באיו תשובות אחרונים⁴⁸⁷ כתבו דאשה שזינתה ברצון למען הציל יהודים מהריגה מותרת לבעלה. ולא נהירא, חדא, דגילוי עריות לא נדחה מפני שפיכות דמים. ועוד, דאף דנדחה, מ"מ אין זה ראייה שמותרת לבעלה, ואדרבה מבואר לענין כאשר אבדתי אבדתי שהולכת להבעל ברצון⁴⁸⁸, והלא היה להצלת כלל ישראל. ואפשר לומר להנך דסברי⁴⁸⁹ לענין לא תעמוד על דם רעך דאם ההצלה ספק ועליו סכנה אינו מחייב, אפשר דה"ה הכא.

אך עיקר דברי המדרש צ"ע, דאף שהיא הולכת אליו מ"מ אין בזה רצון⁴⁹⁰, אך אפשר כיון דאם ישאלוה אם היה עמה לא תשקר הצדקת, ואף שתאמר אונס היה, לא נאמין לה, לדעה דאם נתיחדה אבדה המיגו, משא"כ בכל פעם גם היחוד היה בע"כ, אך לדבר כזה ודאי

אוצר החכמה
מקורות וצייונים

נקשה, דההליכה אליו היה להצלת כלל ישראל, ופשיטא דמותר להתיחד, ומה חששה בזה, אך אין למדין מן האגדות. ועיין בגמרא (יבמות קג, א)⁴⁹¹ בענין יעל איך נבעלה לסיסרא, ועכ"פ מנ"ל שהיתה מותרת אח"כ לבעלה.

והנה לבעלה כהן ודאי אסורה, דלא עדיף מאונס.

ריג בדברי השלטי גיבורים בהיתר יציאה בשער תלוש אהע"ז סימן קטו

[לסי' קטו סעי' ד'⁴⁹² דין יוצאת וראשה פרוע]

עיין שלטי גבורים פ' במה אשה (שבת כט, א מדה"ר) דבשער תלוש שרי. ונ"ל דדוקא בגונא דניכר לכל שלא נעשה משער של עצמה, אבל בלא"ה ודאי אסור⁴⁹³, כדקיי"ל⁴⁹⁴ לאסור בדם דגים ובכמה דוכתי משום מראית העין⁴⁹⁵. ובפרט לענין איסור ערוה שהוא חשש הרהור. גם בלא"ה י"ל⁴⁹⁶ דשם רק לחצר אמרו ובאינה מעורבת, אבל לרה"ר עדיין מנ"ל.

ריד שבועה בנטילת כתובה במאמין לעד אחד שנסתרה אחר הקינוי דצריך לגרשה אהע"ז סימן קעח

נסתפקנו באמר לו עד אחד שנסתרה אחר הקינוי והוא מאמין לו, דכתב הר"מ (הל' סוטה א, ט) דצריך לגרש, מהו, אם יכול להשביעה קודם שתטול כתובה, [אך בזמן הבית הא כתב החלקת מחוקק (סי' קטו ס"ק לד) דאית ליה תקנה לחזור ולקנא לה, וכ"ש כאן שיכולה להסתר

אצל צדיקים.

492. ז"ל המחבר: 'איוז היא דת יהודית, הוא מנהג הצניעות שנהגו בנות ישראל. ואלו הם הדברים שאם עשתה אחת מהם עברה על דת יהודית, יוצאת לשוק או למבוי מפולש או בחצר שהרבים בוקעים בו וראשה פרוע ואין עליה רדיד ככל הנשים'.

493. כ"כ בחסד לאברהם תניינא אבהע"ז סי' פז.

494. שו"ע יו"ד סו, ט.

495. עי' קריינא דאיגרתא (ח"ב מכתב קכד) מש"כ עפ"ד רבינו.

496. חו"ק ע"ד הש"ג [ולא פי' דבריו, ופשוט]. (הערה מג"א של"ס"א).

484. שו"ע אהע"ז קעח, ג.

485. יעו"י פתחי תשובה (אהע"ז סי' קעח ס"ק ח) דהביא מהרע"א והברית אברהם דהפסידה כתובתה.

486. יעו"י יבמות נו, ב.

487. יעו"י בית שמואל (אהע"ז סי' קעח ס"ק ד) במה שהביא מהמהרי"ק, ובשו"ת שבות יעקב (ח"ב סי' קיז), וע"ע שו"ת בנין ציון (ח"א סי' קנד-קנה).

488. מגילה טו, א.

489. יעו"י סמ"ע חו"מ סי' תכו ס"ק ב.

490. יעו"י תורת חיים (אהע"ז סי' יא אות ג).

491. איתא התם: 'והא קא מתהניא מעבירה אמר רבי יוחנן משום ר"ש בן יוחי כל טובתן של רשעים רעה היא

סימן יב

בענין פאה נכרית

עשיק י"א תמוז תשכ"ב.

מע"כ ידידי הנכבד מוהר"ר דוד לאפא שליט"א

הנה בענין פאה נכרית שנשאלתי מרעיתך הרבנית הכבודה תחיה אשר כתר"ה רוצה לידע דעתי בזה. הבטן לע"ד אף שאיכא מאן דחושש לאסור פאה נכרית משום מראית עיין עיין בעטרת זקנים או"ח סימן ע"ה, מ"מ רוב רבותינו וגם מאלו שסומכין עיקרי התורה עליהם מתירים והם הרמ"א שם ובסימן ש"ג בד"מ והמג"א והפמ"ג, וכן משמע גם מהגר"א שסובר כן שלא אסרו בזה משום מראית העין. וכמעט שמוכרח מהגמ' פ' במה אשה שאם איירי דיוצאה בפאה נכרית דוקא במכוסה לא היה שייך לומר דעל שערות זקנה לילדה ניתוש למחכו עלה. הטעם פשוט שכיון שלא מצינו בגמ' שאסרו אין למילף ממקומות אחרים שאסרו משום מראית עין, דאין למילף חדא מאידך, ולכן נאמר איסור מראית עין ביחוד בכל דבר שאסרו. ובפאה נכרית ודאי הא אין למילף חדא דאין זה איסור לאו אלא איסור עשה דעל האשה להיות צנועה ולכסות ראשה ואין למילף ממה שאסרו בשבת ועוד איסורי לאוין. ועוד משום שברוב הפעמים ניכר שהשערות הם מפאה נכרית, ואף אם אינו ניכר לאנשים שאין מסתכלין כ"כ בנשים עד שיכירו מ"מ לנשים ודאי ניכר ברובא ודובא אולי גם כולן ניכרות, ולכן בשביל מה שנודמן לפעמים רחוקות שלא ניכר לא אסרו.

וכעין ראייה לזה מהא שמותר להתגלח הזקן במספרים כעין תער ולא אסרו משום מראית העין אף ששם הוא מאיסורי לאוין וגם הם חמש לאוין אלמא דלא בכל דבר אסרו. ואולי הוא נמי משום דברוב הפעמים ניכר להרגילים להתגלח שאינו גלוח דתער, לא אסרו בשביל פעמים רחוקים שלא ניכר, ואף שהם מצוים גם בין אנשים שאין מתגלחין שהם אין מכירין כ"כ מ"מ כיון שלהמתגלחים הוא ניכר כבר הוא כידוע זה לכל דחברך חברא אית ליה וידעו הכל שפלוגי מתגלח במספרים ובסם וכדומה ולא בתער. וא"כ כ"ש באשה שעיקר היא נמצאת בין הנשים שהן מכירות שהיא פאה נכרית שאין לאסור בשביל שיטעו אנשים שאין מכירין זה דנחשב כידוע גם להם. ואף אם היא אשה שמלאכתה בין אנשים נמי כיון שע"פ ניכר לנשים אין לאסור, וממילא אין

לאסור גם כשלא ניכר לפעמים, אף אם היה זה מאיסורי לאוין, וכ"ש שהוא רק מאיסורי עשה שאפשר שליכא כלל איסור מראית עין בזה.

ויש עוד טעם גדול במה שלא אסרו בפאה נכרית, דכיון דידוע לכל שיש ללבוש פאה נכרית שתהיה נדמית כשערות האשה עצמה אין לאסור דמה"ת יחשודה הרואים מרחוק ואלו שאין מסתכלין כ"כ בנשים שהשער הנראה הוא משערות האשה עצמה כיון שהיא מוחזקת לאשה כשרה ויודעין שמקורב ודאי מכירין שאינן שערותיה והרואים אותה בקרוב ומסתכלין הרי ברוב הפעמים יכירו שהיא פאה נכרית, ואין לומר שבמדינתנו זו בזה"ז שנתפרצה שרוב נשים בעה"ר אין מכסות ראשן שלכן יאמרו גם עליה שהיא מהפרוצות בזה, שלכן אף שלא אסרי רבנן אנן יש לאסור, וחדא דאנן אין מחדשין איסור מה שלא אסרו מתחלה בגמ' והגאונים, ועוד הא א"א לחוש שיצא קלקול מזה דלהמכירין אותה לא יהיה שום חשד כיון שיודעין שהיא אשה כשרה, ולהאין מכירין אותה ויאמרו שגם היא מהפרוצות בזה הרי לא ילמדו ממנה יותר משאר הפרוצות שהן הרבה בעה"ר, ולא מצינו שאסרו בכה"ג. וטעם זה הוא גם על מה שלא אסרו לגלח במספרים כעין תער ובסם שנמי כיון שידוע שאפשר לגלח כעין תער בדבר המותר לא יחשדוהו, ואף שנתפרץ בעה"ר שהרבה מגלחין בתער מ"מ אין לאסור עתה מה שלא אסרו מתחלה, וגם להמכירין אותו לא יהיה שום חשד כיון שהוא בחזקת כשרות ולהאין מכירין לא יצא מזה שום קלקול בזה שיחשבו עליו שגם הוא מהעבריינים יותר ממה שנמצאים שאר העבריינים.

ולכן לדינא אין כתר"ה יכול למחות ביד אשתו הרבנית החשובה מללבוש פאה נכרית, שאף אם כתר"ה רוצה להחמיר אינו יכול להטיל חומרותיו עליה שזהו רק דין שלה, וכיון שהיא עושה כדן שהוא כרוב הפוסקים ושגם נראה כמותם, אינו יכול להחמיר עליה אף אם לא תכסה כלל הפאה נכרית, וכ"ש כשרוצה להלביש כובע עליה שיכסה רוב מהפאה נכרית שאין לכתר"ה להקפיד כלל, ואם כתר"ה הוא מהנהגין להתגלח בסם ומספרים כעין תער ולא חש על עצמו למראית עין שהוא רק מטעמים שבארתי ודאי לא שייך שיחמיר עליה בפאה נכרית שהרי הוא כסותר הנהגת עצמו שאותן הטעמים איכא בזה עוד מכ"ש כדבארתי.

ידידו,

משה פיינשטיין

During the Yemei Hasefira at an unforgettable asifah that many of you attended, the topic of sheitels was explored and everyone left with a heightened awareness of the importance of the mitzvah. After much investigation into the new lace-cap sheitel, **the rabbonim want to be very clear about their unanimous decision regarding this inyan.**

שפעת שלומים מגבהי מרומים

לכבוד כל התושבים החשובים והיקרים של עירנו, עיר לייקוואד לאוי"ט!

It is our **חוב** to make the **ציבור** fully aware that some of the sheitels being sold currently are **אסור מן הדין** to wear.

Our Mesorah that allows the wearing of a **פאה נכרית** /sheitel, as brought down by the רמ"א and שלטי גיבורים (שבת פ"ו דף (כט) ברי"ף) is based on the **או"ר סי' ע"ה** in מגן אברהם.

The מהרי"ל דיסקין זצ"ל in his **קו"א ס"י רי"ג** clarifies:

"עי' בשלטי גיבורים כו' ונ"ל דדווקא בגוונא דניכר לכל שלא נעשה משער של עצמה, אבל בלא"ה וודאי אסור וכו'. ובפרט לענין איסור ערוה שהוא חשש הרהור כו' עכ"ל."

In other words, the sheitel's appearance **must attest for itself**, that it is not the hair of the wearer.

ועיין בס' הליכות שלמה תפלה פ"כ דבר הלכה ס"ק י"ב וז"ל: **אלא צריך שיהא ניכר בקלות שאין זה שער טבעי. ועיין בשו"ת שבט הלוי (ח/קצ"ט-ד) וז"ל: שתהיה הפאה נכרית עשויה שלא תראה ממש כהולכות בשערה אלא ניכר שהוא גוף זר עליה. ועיין קריינא דאגרתא ב/קכד).**

It follows that when a sheitel projects a look that is too natural, it becomes **אסור** to wear. Another **איסור** involved with these new sheitels is that the lace is transparent and hair and/or scalp is visible. The design seeks to create the appearance that the hair is actually coming from the human skin. The שלטי גיבורים himself highlights this as being one of the two chief features of the **שער באשה ערוה**. **IT IS THEREFORE OBVIOUS THAT WE HAVE TWO GRAVE ISSURIM WITH THE LATEST DESIGN OF LACE-CAP SHEITELS SO THEY ARE CATEGORICALLY *אסור TO BE WORN. LIKEWISE LACE FRONT SHEITELS MAY NOT BE WORN.**

The **ציבור** are **מצטיין** in their **חמורות קלות** and **דקדוק בהלכה קלות**, and are therefore urged to familiarize themselves with the **הלכות** of **כיסוי ראש**, and thereby uphold the correct standards in their homes.

ובזכות שמירת מצוות הבית, וחיזוק גדריה של דת יהודית, נזכה כולנו להכניס השכינה בביתנו, לראות דורות השמחים בעבודת השם וקיום תורתו הקדושה.

וצקב אנשים הנקראים לאורייתא
שמתן מאי כ
לאורא יתיב פאלאין
אלר חיים איזערמאן

ough its **אסור** to buy a **lace cap** sheitel, if you inadvertently
ght one it can **ביעבר** be fixed. Likewise the **lace front** sheitels
ld not be worn but can be fixed. **For more information call:**

g Upgrade D.L. 732-569-5323

g Repairs by BNK 551-795-3664

732-232-6327

Riddles of the Week

#1

רמב"ם הלכות יסודי התורה פרק ח הלכה א

משה רבינו לא האמינו בו ישראל מפני האותות שעשה, שהמאמין על פי האותות יש בלבו דופי שאפשר שיעשה האות בלט וכשוף, אלא כל האותות שעשה משה במדבר לפי הצורך עשאו, לא להביא ראיה על הנבואה, היה צריך להשקיע את המצריים קרע את הים והצלילן בתוכו, צרכנו למזון הוריד לנו את המן, צמאו בקע להן את האבן, כפרו בו עדת קרח בלעה אותן הארץ, וכן שאר כל האותות, ובמה האמינו בו במעמד הר סיני שעינינו ראו ולא זר ואזנינו שמעו ולא אחר האש והקולות והלפידים והוא נגש אל הערפל והקול מדבר אליו ואנו שומעים משה משה לך אמור להן כך וכך, וכן הוא אומר פנים בפנים דבר ה' עמכם, ונאמר לא את אבותינו כרת ה' את הברית הזאת, ומנין שמעמד הר סיני לבדו היא הראיה לנבואתו שהיא אמת שאין בו דופי שנאמר הנה אנכי בא אליך בעב הענן בעבור ישמע העם בדברי עמך וגם בך יאמינו לעולם, מכלל שקודם דבר זה לא האמינו בו נאמנות שהיא עומדת לעולם אלא נאמנות שיש אחריה הרהור ומחשבה.

#1

תלמוד בבלי מסכת גיטין דף כג עמוד ב

משום דכתיב גם אתם, מה אתם ישראל, אף שלוחכם ישראל! אמרי דבי ר' ינאי: לא, מה אתם בני ברית, אף שלוחכם בני ברית.

תלמוד בבלי מסכת נדרים דף לה עמוד ב

איבעיא להו: הני כהני, שלוחי דידן הוו או שלוחי דשמיא.

תלמוד בבלי מסכת נזיר דף סב עמוד א

איש - מה ת"ל? איש איש - לרבות את העובדי כוכבים שהן נודרים נדרים ונדבות כישראל.

Selected audio from our listeners

Comments on the Show

Comments on the show 1 *click here*

Comments on the show 2 *click here*

Comments on the show 3 *click here*

Comments on the show 4 *click here*

Comments on the show 5 *click here*

Comments on the show 6 *click here*

Comments on the show 7 *click here*

Comments on the show 8 *click here*

Comments on the show 9 *click here*

Comments on the show 10 *click here*

Comments on the show 11 *click here*

Comments on the show 12 *click here*

Comments on the show 13 *click here*

Comments on the show 14 *click here*

Comments on the show 15 *click here*

Comments on the show 16 *click here*

Comments on the show 17 *click here*

Comments on the show 18 *click here*

Comments on the show 19 *click here*

Comments on the show 20 *click here*

Comments on the show 21 *[click here](#)*

Comments on the show 22 *[click here](#)*

Comments on the show 23 *[click here](#)*

Comments on the show 24 *[click here](#)*

Comments on the show 25 *[click here](#)*

Comments on the show 26 *[click here](#)*

Comments on the show 27 *[click here](#)*

Comments on the show 28 *[click here](#)*

Comments on the show 29 *[click here](#)*

Comments on the show 30 *[click here](#)*

Comments on the show 31 *[click here](#)*

Comments on the show 32 *[click here](#)*

Comments on the show 33 *[click here](#)*

Comments on the show 34 *[click here](#)*

Comments on the show 35 *[click here](#)*

Comments on the show 36 *[click here](#)*

Comments on the show 37 *[click here](#)*

Comments on the show 38 *[click here](#)*

Comments on the show 39 *[click here](#)*

Comments on the show 40 *[click here](#)*

Comments on the show 41 *[click here](#)*

Answers to the Questions

Answers to the Question 1 *click here*

Answers to the Question 2 *click here*

Answers to the Question 3 *click here*

Answers to the Question 4 *click here*

Answers to the Question 5 *click here*

Answers to the Question 6 *click here*

Answers to the Question 7 *click here*

Answers to the Question 8 *click here*

Answers to the Questions 9 *click here*

Answers to the Questions 10 *click here*

Answers to the Questions 11 *click here*

Show Suggestions

Suggestion 1 *click here*

Selected emails from our listeners

Comments on the show

Shalom Reb Dovid and thanks for your very informative show.

I am concerned about what I think might be a misrepresentation of Rabbi Berkovits' comments.

After playing the clip of Rabbi Yitzchak Berkovits, you rhetorically asked, "What's Rabbi Berkovits' point?" and then proceeded to "explain" his point. However, Rabbi Berkovits addresses the issue of maris ayin only at the end of his remarks, and the bulk of his comments are addressing a different issue altogether, the nuance of which was completely missed in your summary.

It seems to me that a careful listening would indicate that Rabbi Berkovits is insinuating that there is actually room for discussion of the inherent propriety (i.e., even without issues of maris ayin) or lack thereof of all natural-looking human hair sheitels. He indicates that had the machmirim come out against all natural looking human hair sheitels, he would understand their position (though not necessarily agreed with it). His puzzlement is simply "what's new with the lace-tops?"

I believe this is made clear from his words here and this is consistent with my understanding of what Rabbi Berkovits has been saying publicly for years.

Thanks again for the excellent program.

Hi

Thanks for your latest installment. I've been looking into the topic of lace sheitels for some time now as my wife does tikunim for sheitels. She actually makes them for a living. It has been bothering us both for a while whether it

is ok to be enabling people to be potentially breaching the boundaries of tznius. That's why I have been looking into it.

Forgive me if I missed something that was said on the show as I ran out of time half way through R' Coren.

Firstly, only a small portion of R' Berkovits opinion was played. My brother is currently learning in his kollel and has told me what was played in the recording. However he also said that if it is not the generally done thing in the women's community then it is a problem of dos yehudis. Dos yehudis, by the way, is not a hashkafa problem, rather a halacha mentioned in the gemora. This is definitely a point that needs to be taken into consideration and should be mentioned. Incidentally, I asked R' Zimmerman, the previous Gateshead Rov, about these sheitels and he also mentioned the problem of dos yehudis in a community where it is not the norm.

A second potential problem that needs mentioning is the fact that they are see-through. Many Rabbonim consider this to be the main problem. Again, forgive me if this was mentioned at the end of your show.

Regarding maras haayin, the Mishna Berura brings the pri megadim in siman 75 sif katan 15 that there is a problem of maras haayin to wear a sheitel in a place that women don't wear them. (Even though he holds muter like the shulchan oruch in places that they are accepted). He concurs with the pri magadim on that. Meaning; although the Mishna Brurah allows sheitels, they would be a problem in a situation where there is maras haayin. Lace top and front sheitels would appear to have the same issue, at least until they become the norm. So R' Moshe's psak that there is no maras haayin with sheitels contradicts the Mishna Berura. I'm not sure if we can choose to be meikal so easily against the Mishna Berura. Plus the fact that one large part of R' moshes reasoning doesn't apply to lace sheitels, seeing as they are almost indistinguishable from normal hair. (I know you like to break up the teshuva into five separate points but it would seem that the fact that a sheitel is recognisable is one of the main points, as he reiterated it). Add to

the equation R' shlomo Zalman and I hope my wife doesn't need to give up her job.

R' Berkovits point about automatically assuming that if she is frum she must be wearing a lace is an interesting one. I've been wondering about it. My wife just watched a frum music video and she couldn't work out if one of the women was married. Also, does it fit in with the Mishna Berura or is he arguing?

Thanks for taking the time reading this email. It's just a topic I've been dealing with at the moment.

I would love to hear your thoughts.

Kol Tuv

Hi,

Thank you for the shiur. I myself spoke to R' Berkovitz at length about lace-top sheitels and I want to clarify what I think he holds. I don't think he argues with R' Felder about the tznius issue. He might agree that it is in fact a tznius issue, however it's not what he was coming to discuss. He was rather addressing if it's a more egregious matter than other natural sheitels. He was saying there is no new Issur, not that the old Issur of tznius (which is always relevant) is not an issue here. On that issue he wasn't paskening either way.

There is another argument here (which R' Berkovitz isn't concerned with) that since this type of sheitel is indistinguishable from human hair, even to experts (I'm told even sheitel machers can't tell the difference), therefore its like wearing a picture of an erva on your head. Meaning that you are right there is no Maros Ayin issue, however just like you wouldn't wear a shirt with a picture of an erva, so too you can't wear a sheitel that is at least a realistic picture of an erva.

I know that you had a sheitel macher on the show who said that other women would say that she's wearing a good sheitel. However I wish she was pressed to clarify if she meant that they can tell that she's wearing a sheitel or that they would assume that she's wearing a sheitel. She might be a very big expert and can personally tell, however I asked many women (including sheitel machers) and they couldn't tell. That was my experience.

Lastly, R' Binyomin Cohen spoke in BMG and quoted R' Moshe Shternbuch (Daas Vihalacha page 12) who quotes from the Maharam Chagiz that Daas Yehudis requires you to be cover your hair more than the non-jews that don't cover their hair (He also quotes the Maharam Minz page 28 that makes this point). In fact that was the original reason to need two coverings since even the non-jews used to have one covering and therefore Daas Yehudis requires another one.

Therefore if a Non-Jew would just as easily wear a lace covering you are in violation of at least the spirit of Daas Yehudis, if not the Halacha. This could even be slightly worse by lace than other natural looking sheitels.

Thank you very much for your shiur,

Levi Felsenthal

Hi,

I appreciate your show, but I want to raise awareness that many women cannot tell that some lace tops are wigs. Every girl that I spoke to about this, and there were quite a few, told me at least one story of when they were shocked when they heard someone was married. In a direct quote from Dini's website (attached), "Get used to people saying 'It looks like it's growing out of your head!'" This is quite a different tune than we heard in the interview.

I think that the argument can be made that although the Shiltei Giborim was unequivocally matir natural hair, he was never matir a shaitel that seems to be growing out of the scalp. In fact, that was his exception to his heter: if a woman were to glue her hair to her scalp, that would not be permissible. I believe that this is the look of a lace top, and that this is the example that the Shiltei Giborim would have used to describe an assur wig, had it been around then.

Also, I would love to hear exactly which da'as torah Dini's Wigs go by.

Respectfully,

Lichvod HaRav Dovid Shlita,

Yet again a good presentation about a sensitive and important topic.

Can you please have a glance at this website <https://www.diniwigs.com/> and just ask yourself if this is Hashem's Will for our Bnos Yisroel. Some of it to me seems ostentatious and I see little difference between this and the catwalk. This brings to mind the Jewish singers who try to imitate the non Jewish rock bands. It doesn't come close. So why don't we stick at what we have got. There is so much of ours that is so beautiful, let's be proud of it. And if we don't have certain genres of music, so be it. Let us be proud of it. I am most certainly not advocating not taking anything from the Umos Ha'Olom. But we have an adinus to know that some of this has gone way over the top. We don't need a gadol to tell us that which our neshamos know is not Ratzon Hashem. Let us allow ourselves to get honest with ourselves and perhaps a small Tefilla for Siyata Dishmaya in making the decision which is Ratzon Hashem for us. At the same time a huge Siyata Dishmaya is needed, once we have made a decision which we deem is closer to Ratzon HaBorei, not to judge those who have not yet reached this stage of clarity . We should feel privileged and have hearts full of gratitude that Hashem has endowed us with the clarity of mind to make a decision which, we believe is

His Will for us, in an area which is, if we are honest with ourselves, a truly difficult and sensitive one. A subject matter which digs deep into our very beings.

May the beautiful Nation of Klal Yisroel come to make the decisions which would make Hashem proclaim for the whole universe to hear: עבדי אמה ישראל. אשר כד אנתפאר.

With warm wishes,

Emmanuel

Hello,

I recently got married and have two lace top shaitels. Most frum women just tell me that my shaitels look very natural and are impressed. They assume I am wearing a sheitel because I am frum and tznius in other areas. Thank you for the recent podcast, and the explanations on sheitels in general.

As a side note, I would be very interested in a podcast on maaser money. For example, should it be paid on gross income, or net income? Do pretax deductions such as 401k contributions, or health insurance deductions need to be factored in? Employer contributions to HSAs or 401ks? And what about dividends or growth in a retirement account?

Thank you again for your podcast.

Chaya M Kosofsky

The lubavitcher rebbe's main reason for pushing the sheitel (he pushed it very strongly) was seemingly that halacha never said that a woman should look like a garbage bag, only that she should cover her hair, and if she was wearing a tichel and was about to see someone she might get embarrassed

and slip it off in one second, in the other hand a sheitel doesn't have that issue as many people can't tell the difference, she looks good in it, and can't hide it so fast, so the Rebbe is very much for sheitels, and specifically that when should look as beautiful as possible in them, so obviously he approves of a lace top shaitel, as it makes a woman look more beautiful, and more importantly the goal of the halacha here is to cover as much of her hair for as long as possible, which as the woman from the shaitel company says is clearly furthered by the lace top.

שלום וברכה!

בקשר לקשורי התנאים של... הנה בודאי ינצלו הוא
וכן זוגתו שיחיו את השפעתם על... שתייסד ביתה על
יסודי התורה והמצוה כפי שהם מוארים במאור
שבתורה זוהי תורת החסידות. ומהעניינים שצריך
להבטיח מראש, הוא נשיאת שייטל (פארוק). תקותי
חזקה שמצד המדובר הרי לא לבד שלא תהיי מניעה
אלא אדרבה יסייע ויהיי שבע רצון...

והכרח הדבר בודאי אינו צריך ביאור ובפרט ע"פ
הנראה בחוש שהנשים הצעירות היוצאות ידי חובתן
דכסוי הראש בצעיף ובמטפחת, הנה זה ענין לזמן
קצר, נוסף שאפילו בזמן הזה עצמו פורצים הדבר
לעתים תכופות והמפורסמות אין צריכים ראוי.

ומ"ש אודות החילוק בשייטל וכיסוי ע"י מטפחת,
הנה פשוט הוא שכשכיסוי הראש הוא במטפחת
ופוגשים במכירה או ידידה חפשית, הנה לפעמים
תכופות נשמטת (גליטש זיך אראפ) המטפחת או
שגם נעלמת כליל בכיס, משא"כ בשייטל שאי אפשר
לעשות זה, ובמילא סו"ס הרגל נעשה טבע שני.

במ"ש אודות כיסוי הראש - כבר גליתי דעתי זה כ"פ, שכיסוי במטפחת (טיכל) בעוה"ר בדורותנו אלה, אינו מחזיק מעמד, כיון שבכל פעם ופעם עומדת האשה בנסיון, אם לכסות כל שיערה או רק חלק מהם או כו', מפני שלא תתבייש מפני המלעיגים (אף שאינם אלא בדמיונה, או לפעמים גם במציאות) משא"כ בלבישת שייטל, הרי אי אפשר להסיר השייטל כשנמצאים במסיבה וכיו"ב, ובפרט כפי שכותב שתגלח השערות ושניהם מסכימים על זה, הרי זוהי הדרך היותר נכונה, ומה שתלך בהשייטל מגולה, הרי כבר איזה דורות שאין מקפידים כלל על זה, אלא שכמובן צריך לברר הענין במקומם, אם אין זה בגדר פרצה ח"ו, אבל הענין מצ"ע מובן שהסדר לגלח וללבוש שייטל, לא בערך טוב מאשר אופנים אחרים.

בעצם הענין דלבישת פאה נכרית, ולא להסתפק בכובע ומטפחת, מבואר ההכרח בזה בכמה מקומות. והרי רואים במוחש, אשר לבישת כובע ואפילו מטפחת, משאירה חלק השער בלתי מכוסה על כל פנים במשך זמן קצר, ז.א. שעוברים על האיסור הגדול וכהפסק דין בשולחן ערוך אורח חיים סימן ע"ה, וגודל הענין מובן גם כן מגודל השכר בעד קיום הציווי כפי שנצטוינו, וכלשון הזהר הקדוש, מתברך בכלא בברכאן דלעילא בברכאן דלתתא בעותרא בבנין בבני בנין.

Thank you for your show.

Regarding R' Moshe I want to make several points.

1. It's true that R' Moshe says that you can't make up a Marros Ayin and that since when is there a Marros Ayin by a Bitul Aseh.

However, this would seem to indicate that he holds like the pri chadash, not the rema and the shach, that you can't make up new Marros Ayins that are not found in chazal. As R' Falk points out (in his Sefer of Mekoros) there are three teshuvos from R' Moshe where he is concerned about Marros Ayin not found in Chazal (o.c. 2:40, e.h. 2:13, y.d. 1:44). Therefore it seems he paskens like the Rema and the Shach and not the Pri Chadash.

Furthermore, besides for Marros Ayin there is a Mitzvah of Vehiyisem Nekiyim that would definitely not be under the same constraints even according to the Pri Chadash (again R' Falk explains this). [The only difference between them would be if something is Asur bechadrei chadarim and if explaining yourself would help]

This being the case it seems that we are forced to say that these points of R' Moshe are only being used as a Snif and not his main points.

2. by lace shaitels, as far as I found out, woman can't tell that its a sheitel

3. As R' Moshe points out in other teshuvos Marros Ayin is an action when a person needs to judge an action based on not knowing the Metzius (as opposed to not knowing the Halacha) and needing to judge you favorably. This that R' Moshe says that you have a chezkas Kashrus, needs to mean that because an option of a sheitel that is so common and used you wouldn't judge at all and therefore there is no marros ayin. Meaning more of a societal chezkas kashrus not a general one. Her personal chezkas kashrus is that she is part of the frum community and thereofre is following societal norms.

4. The last reason, that people won't learn from someone who is wearing a sheitel not to cover her hair, is still valid by lace. However if this is the only reason I have no reason to assume it would be enough by itself.

The main point to allow lace sheitels and not be worried about Maros Ayin is based on how common it is. If its common enough that people assume she's wearing a lace sheitel because that's a common option then there is no issue of Maros Ayin. **This is because its so common that you don't need to judge, you just assume (like pareve ice cream etc.).** This is a variable that is likely to change based on location and time.

This is just about R' Moshe's Teshuva. However even if there would be no Maros Ayin issue the tznius issue can't be understated. It's no worse in this aspect than long sheitels etc. In fact in Halichos Shlomo (hilchos tefila perek 20) it implies that looking like a Besula is inherently not tznius!

This is one aspect of your show that I wish you had given more time and concern to.

B'birchas hatorah,

Levi Felsenthal

Hi,

I heard your recent episode on the lace top/front wigs

The info in the recent Headlines show was not correct- we do not cover our hair after marriage to look married (I know that you were trying to prove how there is no maaros aiyin problem with the wigs but maaros aiyin is not the issue). That is not the main reason for the mitzvah of kisui rosh. There are many Torah sources (please see attached) that state that the reason for this mitzvah is because of "pritzus degavra" (Trumat hadeshen)- the hair of a married woman is (pritzus) attractive to a man. A married womens hair is erva- which means that it is a body part that can cause attraction to a man.

Because it is a grave sin for a man to look at a married woman she was commanded to conceal her main beauty (her hair) from other men. Her head covering is supposed to make her less attractive to men, not more.

So even if a wig doesn't have a lace cap or front, if the wig beautifies the woman wearing it, then it goes against the entire purpose of kisui rosh. Since many of today's wigs beautify women they are problematic (with or without a lace top or front). The same wigs that are being worn by frum women for modesty are being worn by celebrities and actresses for glamour (short or long wigs- with or without lace caps/fronts)

Just to clarify- if the mitzvah of kisui rosh was about looking married we could just show a ring or wear a sign that we are married

Why specifically does the hair have to be covered? Because "Sa-ar be-eisha erva" the hair is specifically erva after marriage, because hair is so beautifying it needs to be covered after marriage to prevent any men from looking at a married woman inappropriately (because the sin is so great). The head covering is meant to conceal the beauty of her hair- this is why almost all the wigs today don't make any sense (with or without a lace cap or front) - they are all beautifying. They make a married woman more attractive - not less, thereby causing men to look

Do most women look better with their wigs or without? The honest answer is that most women look much more attractive in their wigs, this is going against the entire purpose of the mitzvah of kisui rosh

Please read the following text:

The mitzvah of Kisui Rosh (hair covering) is considered to be the "crown" of the married Jewish woman. This mitzvah has unfortunately become misunderstood in our generation.

A major part of the confusion is that women think that as long as their hair is physically covered they are perfectly fulfilling the mitzvah of Kisui Rosh. In

truth, the primary purpose of the mitzvah is to raise a married woman's level of modesty. The reason that the Torah prohibits a married woman to reveal her hair is because her hair is attractive to men.

As explained in the Trumat Hadeshen:

“אסור גלוי הראש אינו אלא משום פריצות דגברי”

The prohibition of uncovered hair is because it is pritzus (immodest) to men

And in the Maalos Hamiddos:

“שערות האשה הן פריצות וערוה ומרגילין את האדם להרהור ותאוה”

The hair of a married woman is considered immodest and ervah and incites a person to forbidden thoughts and desires

Rav Falk zt"l writes in his booklet Mitzvos Kisui Saaros that "The Torah requires a married women to conceal her hair from the eyes of the public in order to lessen attraction to herself." (page 7)

In Oz Vehadar Levusha, (page 265) it states that in numerous places in the Torah hair is highlighted as a major source of attraction. Accordingly, by commanding the married woman to withhold from the public how she looks in her true hair, there is far less danger of a person being drawn to her and Kedushas Yisroel is guaranteed.

It is a grave sin for a man to look at a married woman inappropriately– she therefore needs an extra protection of modesty to ensure that she is not attracting men. A married woman's head covering is supposed to create a barrier between herself and other men. Since hair is so attracting to men it is therefore required to be covered after marriage. The less the head covering resembles hair the better the mitzvah of Kisui Rosh is being fulfilled- with a material head covering (tichel/hat) obviously preferable as it doesn't resemble hair at all. A sheitel that looks like natural hair attracts inappropriate stares and that goes against the entire purpose of the mitzvah of Kisui Rosh. **As it says in Rabbi Falk's sefer Oz vehadar levusha: "Hair was given the status of ervah by Chazal because**

when part of a female that should be covered is uncovered it can affect a man who sees it and cause him to feel attracted to it.” (page 228)

In a scientific study it was proven that the most attracting features of a woman to a man is her hair and voice. It makes no difference if it's her hair or someone else's hair- if it attracts other men, it's defeating the purpose of the mitzvah. It is not only the matter of the length of the wig, it's the natural appearance that is the issue. Almost all of today's wigs do not qualify for the fulfillment of this mitzvah.

Rav Elyashiv ztz'l" spoke very harshly against today's sheitels. These are the words of the Rav translated into English (from a recorded Gemara shiur):

Even though there's a dispute among the Poskim whether it's mutar or ossur to wear a sheitel, if they walk as if their hair is revealed, the way those that are not covering their hair walk, they are violating an issur gamur, it's mamish, it's emes like ervah. (the term used in gemara to describe parts of the body that must be covered according to halacha)

The issur is as follows: If they walk with a sheitel like the times 100 years ago, then of course this is allowed, even a drop nicer. But, it should not be the way they walk today. All those that walk today, it looks like hair for sure and this is definitely assur, this nobody was mattir....A woman with the hair of today the way she walks, it's mamish ervah, it looks like hair, there is no difference, regarding this there is no heter....

Please address the situation with all the wigs today! That would really help Klal Yisroel

Thank you.

Debra K.

Shalom Rav Dovid,

Thank you for your informative podcast. It discusses and covers issues not properly dealt with in other frum venues.

Three points about Maris Ayin:

The last Pischei Tshuvah in Hilchos Chalah assumes that there is Maris Ayin by a mitvas Asey. (and it's not because of the issur tevel because Chalah Chutz Laaretz is not toveles)

The question to if Maris Ayin can be applied to all issurim even when not mentioned by Chazal is a machlokes Pri Chadash and other poskim in Y"D 87:3. The Rashba would be the mkor for this chumra in sif 4. The majority of opinions there (Rema, Maharshal...) is that we are machmir.

The mkor that there is no Maris Ayin for something that is normally done beheter even though it can be mistaken for issur is a Krasi UPlaisi Y"D 87:8. Another mkor would be the Mishna in Avodah Zorah Perek 1:4. If there is only one road leading to the city with a Yom Aid vs if the road leads elsewhere also. The Tiferes Yisroel is bothered why there is no Maris Ayin if the road leads elsewhere also. The answer is that since it is equally plausible that the person is not going to the city there is no Maris Ayin because that masseh is not a masseh issur. The geder is if when the onlooker sees and does not initially jump to conclusions because the ofen heter is so normal there is no issue of Maris Ayin. If all sheitels until now were discernible and had a specific look and the lace cap sheitel does not have those features, then the fact that she is a frum woman does not free it from Maris Ayin. The onlooker who does not see those telling details will assume at first that it is her hair, that is Maris Ayin. My wife has told she has mistaken a lady at a park near our home for being single, my mother-in-law also has such experiences. But my two sisters-in-law insist that they can always tell.

Thank you for your harbatzas Torah, Dovid Dick

Thank you for your podcast on lace-top shaitels. I listened to it very carefully because I'm in the process of buying a new wig. As I told the saleswoman from the outset, before Lace-wigs became the issue of the day, the issue of maras ayin doesn't concern me, for all the reasons you went through on the show. I was pleased to see that I was michavain to you, probably because I was already familiar with R' Moshe's teshuva on this from back in the day when scalp-like tops were new and controversial (of course, now that's the only way they're made and that's what everyone wears).

So what's the problem? The problem is that upon examining the wig, it's immediately apparent that the lace cap is completely transparent, practically invisible. What a great innovation! Here's the rub: I'm not wearing a wig for the fun of it. I happen to have great hair, and even if I didn't, I can tell you that NO ONE would rather wear a wig than hair, and not because of discomfort or cost. I wear one because I have to. (Thank you, Dini, for saying it like is, that it's a hard mitzva. There are plenty of other mitzvos, including sichliyos, for which we say that, but for some reason to say it about hair-covering is a sacrilege.) And once I'm wearing it because it's a chiyuv, it would just be so pathetic to not do it to the halachically-acceptable standard; why bother with it at all?

It's pretty clear to me that the part is a problem. I don't know what Dini means when she says that she doesn't take out hair by the part so nothing shows through (min 56). When you part real hair, you see scalp, because as thick as your hair may be, there is space between hair that usually doesn't show because it's covered by the layers of hair. When parted, though, the scalp is revealed. So that wigs mimic normal hair, they sew in the hair with that same level of thickness, and the same space between hair. When a lace top or front is parted, you're left seeing just lace. So why when women wear them do the parts look white if you're looking at the hair underneath? The illusion is the amazing innovation. The mix of dark hair covered with the tint

of white of the lace (and the tint of make-up some apply to it), contrasted with the darker wig hair, looks whiter as you move further away.

I look around the room and I feels like I'm in the story of The Emperor's New Clothes. Does no one realize that the Emperor's (head) is naked? Is the yetzer hara blinding us? You don't really care to cover your hair but just want to be considered part of the wig-wearing community? But then why not just wear a 3/4 wig or topper? How has this become acceptable in communities that have never worn partial wigs? How are photos of these tagged with #notasinglehairshowing?

I put this out here not as a kanaii. On the contrary, I listened to your show hoping a rav would sprinkle water on lace wigs. Maybe some sfeik sfeika on the hair not being THAT visible, combined with it being less than a tefach in area (forgive me for probably butchering a halachic concept)? But all I got was 2 minutes of you asking Dini about it, and her giving an answer that, with respect, doesn't make sense, nor match the metzius I've observed in ALL the popular brands. To be honest, I've never seen her own wigs, but I can't imagine they're any different. (If they are, let's be mizakeh the rabim and tell them to buy only DINI (and let's start a fund....).)

So the saleswoman tells me, no problem, you can have it lined. Fantastic! Could I see what that looks like? Oh! Umm, this lining is hardly an improvement. No problem, you can even have it lined with black fabric and you'll for sure be fine! Great! I put down the money. She traces my hairline so they can fill in the lace with additional hair so my unique hairline is matched and all my hair covered. I'm told they'll line it on the spot at the time of the cut. I have to wait a few weeks (during which time all the pashkevills go up) for my appointment to cut my wig, and then it's taken off to line. I requested that, unlike all the ones I saw in which the last inch closest to the hairline is left unlined, my wig be lined to just under a centimeter from the hairline, figuring that I would push that part over my hairline to attain full coverage. When I put the wig on though, I freak out

because it doesn't look normal anymore, though I can't put my finger on why. I also see black fabric sticking out of my hairline. I'm not talking about where the wig is parted; it was across the front of the wig. I ask them to trim it, and it still sticks out. Then they say they'll redo the lining. At this point, something clicks: the problem isn't that the lining is extending past the hairline. The problem is that the hair at the very edge of the hairline is sparser and you see right through to the lining. I realize then why the wig doesn't look right; the sparse hair in the front is supposed to look like it's coming out of my head, but it can do only do so by blending in with my own hair, and because the wig is lined, the whole effect is ruined. Now I understand why all the "pre-lined" wigs leave the last inch unlined. I examine my own hair and realize that that is how hair works; hair can only cover hair when there's enough thickness, at least half an inch from the very edge of the hairline.

Please tell me none of this matters; that I'm just splitting hairs. But wait, isn't that what we Jews do? I mean, if I'm going to Pooh-Pooh Maras Ayin and indicator-that-a-woman is-married, and stick with "it's ervah and simply needs to be covered," I gotta at least cover it, no? Or is this good enough? Or not good enough, but since it's just the front, we're covered (pardon the pun) by tefach? I've never really relied on "tefach," just "saaros hayotzais chutz m'tzmasan" (Bona-fide R' Falk, see the sefer!)

The fact that rabbonim on your show say lace wigs are fine can make it appear that their opinion is that lace coverage isn't an issue, though really, they are just speaking to the point of the maras ayin/natural issue.

Can we be transparent and clarify with them whether or not there is an issue with hair exposure in lace wigs? Like I said, I'm looking for "permission to believe," but I don't have that yet!

Thank you and tizku l'mitzvos!

Hi R'Dovid

Thanks for all of your wonderful programs which I enjoy. I have not heard the whole program yet but it sounds like you were short of sources against lace top sheitels.

Rabbi Falk ztz"l writes against wearing a sheitel that is barely detectable - see Oz vehodor levusho P248 where he brings Poskim who say it is wrong and does not take the viewpoint that covering the hair is a chok.

In addition he does seem to disagree with R'Moshe Zatzal about והייתם נקיים and seems to write there that it does apply here as well - unless I misunderstood.(P251)

I will add that when I spoke to him personally about today's sheitels - normal - not lace tops but very good quality - he had no problem with those at all.

Thanks again for the wonderful programs!

Answers to the Questions

Riddle 1: My Rebbi Rav Moshe Twersky HY"D answered this question simply that the Emunah of Klal Yisroel does not come from Korach. However since there was a weakening of Emunah in Moshe because of Korach Moshe did a Neis that would return them to their previous level. He said that Rav Berel Soloveichik Z"l would also give this answer.

Riddle 2:

Rav Yehonason Shteif Z"l in his sefer Mitzvos Hashem says notable differentiations between this Olah of a goy and a regular Olah in that it is kosher if it has a Mum. Additionally a goy is muttar to be makriv himself on a Bama. Putting these two dinnim together it would seem that even when a goy brings a Korban it is not like the Olah of yid. Rather it is essentially the same as when he brings his korban on his Bama only it is in the Beis

Hamikdash instead. Accordingly there is no din Hakrava and hence no need for shlichus. I believe a proof to this is that Min HaTorah there is no Meilah on the Goys korban (Rambam Meilah 5:16). If it had a real din korban why wouldn't there be meilah clearly it is something else.

I loved the question and I hope u like my answer. Thanks for the weekly debate and Shabbos talk.

Sincerely,

Yisroel E Berger

1. Ayen the Ramban on לעשות את כל המעשים האלה -- he quotes other meforshim, who claim that it refers specifically to the act of switching the bechoros with the leviim, and argues that it really refers to a more general belief in the entirety of נבואת משה. Presumably the Rambam holds like these other meforshim, that the proof is only as to the appointment of the leviim in place of the bechoros, but the general belief in nevuas moshe does not come from any miracles.

2. when we say that the kohanim are שלוחי דידן or שלוחי דרחמנא, it doesn't mean that they are shluchim of the actual person bringing the korban -- it means are they agents as a whole, of klal yisrael, or Hashem. This question has no bearing on whether they can or cannot bring the korban of a גוי -- if they are שלוחי דידן, then the גזה"כ allowing a gentile to bring karbonos would tell us that kohanim, as the representatives of the entire klal yisrael, have the ability to bring a korban of a gentile.

Eliezer Snow

Hi,

Some answers to this week's riddles:

1) The answer that came to my mind is that reading the Rambam and pasuk carefully a distinction could be made between what the Rambam is saying-- that the Bnei Yisrael didn't use miracles as a proof of Moshe's nevu'a or his having brought down the Torah from Har Sinai--and what Moshe is saying in the pasuk, which is that the earth swallowing up Korach and his group proves that "Hashem sent me to do these things, and they didn't come from my own heart" (i.e., I didn't appoint myself as leader), which is the specific charge that Korach made. In other words, Moshe wasn't proving himself as a navi or making any claims about the nature of the Torah with the miracle; it was only a rebuttal of Korach's much more mundane allegation that Moshe improperly appointed himself and his brother to their respective leadership positions.

A similar but sort of opposite answer is brought by a Rav Shmuel Pfeiffer in his sefer Ginas Egoz (p. 380), who distinguishes between the 7th ikar (that Moshe is a navi, which is what the Rambam is saying wasn't proven with miracles) and the 8th ikar (belief that the Torah comes from Hashem, which is what Moshe was using the miracle to prove):

מבואר בדבריו דפתיחת פי הארץ לבלוע את
קרח ועדתו, לא באה לחזק נבואתו,
אלא לצורך. ויל"ע טובא, דהא מקרא מלא
דיבר הכתוב "בזאת תדעון כי ה' שלחני וגו'"
הרי שצורת עונש זו באה למען ידעו ויאמינו
ישראל במשה ששלחו ה'.

והנה בירושלמי סנהדרין פ' חלק (ה"א) א"י,
רב אמר קרח אפיקורס היה באותה
שעה אמר קרח אין תורה מן השמים ולא משה
נביא וכו', ע"כ, היינו שכפר בבי' עיקרים,
בנבואת משה ובתורה מן השמים, [ומרן
הגרי"ז זצ"ל אמר דזהו הא דאי' בב"ב עד, א
ששמע רבב"ח לבלועי קרח שהיו אומרים
משה אמת ותורתו אמת, והיינו כנגד מה
שכפרו בהנך תרתי חזרו והודו שמשה נביא
ותורתו מן השמים].

והנה ז"ל הרמב"ם בפיהמ"ש סנהדרין פ'
חלק, היסוד השמיני היות התורה מן
השמים, והוא שנאמין כי כל התורה הנתונה
ע"י משה רבינו ע"ה שהיא כולה מפי הגבורה
כלומר שהגיעה אליו כולה מאת ה' יתברך
וכו', ובסו"ד, והמאמר המורה על היסוד הזה
הוא מה שנאמר "ויאמר משה בזאת תדעון כי
ה' שלחני לעשות את כל המעשים האלה כי
לא מלביי", עכ"ל. והיינו דהך מקרא שאמר
משה בזאת תדעון, לא באה לראיה על נבואת
משה רבינו, שהוא היסוד השביעי שקודם לזה,
אלא לראיה על שדבריו אלו הם תורה מן
השמים, ומעשים אלו לא מלבו, וכמש"כ רש"י
(פס' כח) "לעשות את כל המעשים האלה"
שעשיתי על פי הדיבור, לתת לאהרן כהונה
גדולה ובניו סגני כהונה ואליצפן נשיא הקהתי,
עכ"ל.

אכן האמונה במשה היתה במה שראו שדיבר עמו ה' במעמד הר סיני, וכמו שהאריך שם הרמב"ם, [ולעיקר זה של האמונה אין מקום לעשיית אותות כדי שיאמינו בו, שהרי בעיניהם ראו אשר דיבר עמו פנים בפנים, ומה יש להוסיף אות לראיה הפחותה מזה], ולא אתי כלל אות דפתיחת הארץ להוכחה על משה והאמונה בו שהוא נביא ה'.

2) This question is posed by the Rashash in Menachos (61b), who answers that the kohen isn't a shaliach for the person bringing the korban; rather, he is doing it to fulfill his own obligation and being zoche for the gentile along with that.

רש"י
ד"ה שהתנופה בכהנים
ויבואים בו לעשות כהן שליח. תמוה דהא קי"ל אין שליחות לעובד כוכבים (ב"מ ע"א ז). וי"ל ע"ד שאמר רבא שם (ח) לעולם המגביה מציאה לחבירו לק"ח והכא ה"ט מיגו דזכי לנפשי וזכי נמי לחבירו מדע שאילו אמר לשלוחו לא וגנוב לי וגנוב פטור (דאין שליח לד"ע) ושוחפין שגנבו חייבין כו'. והכא נמי חיוב על הכהן עצמו ג"כ להניף אמרי' מיגו ונכון ליד הצעלים כדלעיל (לפי' הקונטרס שהביאו החד"ה כהן) וכ"כ הרמב"ם פ"ט מהלכות מעה"ק ה"ח (ולשון רש"י בפיה"ת צפ"ו שם אינו מדוייק בזה ע"ש) א"כ מג"ל דבעינן ג' כהנים דהא אותו הכהן דרמי ליד הצעלים יוכל אח"כ להניח ידיו למטה להניף. ואח"כ יתנו הצעלים לתוך יד הכהן עצמו להקטיר: (רש"י)

Another answer, given by the Maharsham (Shu"t Maharsham, Vol. 6:24), is that the kohen is simply a worker, who stands in the place of the master (the gentile), and not technically a shaliach.

והנה מ"ש רז"מ ליישב ק"י הפמ"א ושאר אחרונים
אמאי לא דייק דכהנים שלוחי דרחמנא מהא
דרש"י איש איש לרבות הנכרים ותי"פ עפ"ד המח"א
דנפועל י"ש לעכו"ם וכהנים פועלים נינהו כמ"ש בקל"ה"ח
ונתח"מ סי' רמ"ג דכתיב חלף עבודתם וכה"ל ד"ז כבר
כתבתי בתשו"י להגאבד"ק קאמינקא הסמוך לקיפ"ע עפ"ד
הפ"ג לגיטין כ"ח דכהנים שחייבים לעבוד הם בכלל צע"כ
עבד וכבר כתב הנו"צ מה"ק חו"מ סי' ל"ז גבי שרי המלך
דצ"כ עבדי דדמיין לחל"י ל"ש לעכו"ם וי"ל דהו"ל גם כן
טעמו של המח"א בדין פועל הגם שהוא לא כ"כ.

Another answer, offered by the Tzlach (Chulin 22b), is that a gentile wouldn't even need a shaliach since he isn't actually obligated to bring the korban.

ודע שבספר פנים מאירות ח"ב סי' קי"ו מקשה דאמאי לא
פשיט הגמרא דשלוחי דרחמנא נינהו דאי שלוחי דידן
איך אמרינן לעיל (דף י"ג ע"ב) איש איש מלמד שנכרים
נודרים נדרים ונדבות כישראל, הא אין שליחות לעכו"ם,
ע"ש. וקושיא זו היא טעות, דמאי צריך דין שליחות גבי
נכרי הנודר ושולח נדרים ונדבות, בשלמא בישראל שהוא
מחויב להביא קרבנות חובה וגם בנדרים צריך לצאת ידי
נדרו, וא"כ אי ליכא בקרבנות ישראל שליחות אינו יוצא
הישראל מידי חיובא, דאף שמוסר קרבנותיו לא יצא ידי
חובתו אם לא מטעם דשלוחו של אדם כמותו, בזה מבעיא
ליה להש"ס אי כהני שלוחי דרחמנא וא"כ הישראל יצא ידי
חובתו תיכף כשמוסר הקרבן לכהן דיד כהן כיד גבוה הוא,
או דלמא דשלוחי דידן נינהו וישראל יוצא ידי חובתו מטעם
שלוחו של אדם כמותו, ועיין במס' קידושין מ"א ע"ב.

Best,

David Birnbaum

Riddle of the week responses:

Riddle 1. It seems the answer might be found in the sefer ha'ikarim brought down by the Kesef Mishnah. The miracles performed are not to bolster Moshe's status as a Navi; that was already done at maimed har sinai. These miracles were to exhibit Moshe's worthiness of having such miracles performed on his behalf and that's what the pasuk was trying to convey.

Another way might be to answer by looking at the Rambam Peirush Mishnayos in Sanhedrin perek 10. He uses this pasuk as a makor that all of our mitzvos (tzitzis, lulav, shofar, etc.) are from HKBH, exactly the way they were given to Moshe and this is supposed to be a testament to that. So the Rambam is consistent that by hilchos yesodei haTorah he says these maisim arent the reason am Yisroel believed in moshe's nevuah and when the pasuk says seemingly the opposite, the pasuk means this is not a raiya for moshe's nevuah so that am yisroel will maamin in him, but a testament that everything he said was exactly m'pi Borei Oylam exactly as it was given and that Moshe didn't change anything.

Riddle 2. One way to answer up is that we just wouldnt hold like that man d'amar that we can't be a shaliach for nochrin. The gemara in Bava Metziah already has this in an ika d'amri over there that they cannot be shluchim for us but we can be shluchim for them so that's one way to answer.

Another might be to challenge the assumption that a non-jew would need shlichus for their korban. It could be that a Jew needs a shaliach for their korban and thats why we need this pasuk to teach that kohanim can be our shlichim for korbanos. But m'heicha teisi that a non-jew even needs a shalaich for their korban, it could be a whole different paradigm.

Noah Meimoun

I wanted to suggest that the Rambam is discussing specifically the **Torah** that came from Nevua Moshe, that the RAYA is from Matan Torah, and no other OSOS.

However, the POSUK, as explained by Rashi 16:28, is focusing specifically on the appointment of Aharon and Elitzafon.

Even after Matan Torah, there was room to doubt those appointments, as they are not a CHEFTZA of Torah, and perhaps Moshe acted MILIBO. For that Moshe needed an OS.

Regards,

Danny Morris

Show Suggestions

Rabbi,

Great show!

Seems to me that a good subject to shine a spotlight upon is the subject of Yeshivas setting unattainable bars for most students fostering a sense of elitism and causing them to take pride in mass rejecting of applicants, and worse yet, even at times purge sincere kids already in their MOSOD to replace that spot with a higher IQ child that will bring more glory to the institution.

Parents hold quite a bit of blame because markets are consumer driven, and if the parents wouldn't line up like sheep to get their children into those Yeshivas that are elitist, this problem wouldn't exist. I think a panel of Rabbis "mit a glaikeh kop" which can advise parents on a checklist in what to examine (beyond fluff) in the search for a Yeshiva/high school/sem etc. for their child, it would be great.

I'm attaching this article that I wrote yesterday on this subject so you can see where I'm coming from.

https://collive.com/what-if-our-schools-were-run-like-a-business/?fbclid=IwAR1Azw5jhFSKN-bnecohRExKnWD_DKUw63g-80Gsm_wI2igNchqENYdMN0

Boruch Wolf

P.S. Rabbi Shais Taub is very passionate on this issue and would make a great guest in my estimation

Hi, would you be able to discuss the halachik ramifications of microblading. Which is a semi permanent type of makeup. It can last up to a year.

I have spoken to a few different rabonim, and have received different answers. My understanding is, it depends how deep the ink penetrates into the skin.

Thank you

Yehuda Davis

Another suggestion. Is making a house minyan a problem of Hasagas Gevul if people who used to be members of a shul go to the house minyan instead? I read that HaRav Yaakov Kamentzky tz"l was very careful in starting his house minyan in Monsey, but they may have been a midas chassidus. If this is indeed problematic by letter of the law, it seems like something people should be aware of, Yehudah Goldberger

שלטי הגבורים מסכת שבת דף כט עמוד א

יראה מזה להביא ראייה וסמך לנשים היוצאות בכסויי שערות שלהן כשהן נשואות אבל במקום קליעת שערן נושאות שערות חברותיהן שקורין קרינאל"ו בלע"ז מההיא דשנינו פרק במה אשה יוצאה דף סד שהאשה יוצאה בפאה נכרית בשבת ופירשו המפרשי' כי פאה נכרית היא מגבעת ידבקו בו שער נאה והרבה ותשים אותו האשה על ראשה כדי שתתקשט בשער והתם באשה נשואה מיירי מתניתין מדקאמר בגמ' דהטעם משום שלא תתגנה על בעלה הרי דבנשואה מיירי והרי פאה נכרית הוי ממש כעין אלו הקרניא"ל ומשמע להדיא שמותרות בנות ישראל להתקשט בהן דשער באשה ערוה דקאמר לא הוי אלא בשער הדבוק לבשרה ממש ונראה גם בשרה עם השיער אבל שיער המכסה שיערה אין כאן משום שער באשה ערוה וגם לא משום פרועת ראש ונראה דל"ש שערות דידה ל"ש שערות של חברתה כל עוד דעבידי לכסויי השער והן תלושות אף על פי דקישוט הוא לה כדי שתראה בעלת שער אין בכך כלום וש"ד ואף על גב דאמרי' סוף פ"ק דערכין דפאה נכרית המחוברת לשער ממש דהוי כגופה ממש מ"מ לא נאסר בשביל כך לצאת בה ולהתקשט בה דהא על כרחך אותן הצדקניות דקאמר התם היו מתקשטות בפאות ההם ובנשואות מיירי התם דקאמר תנו שערי לבתי ואין לומר שהיו משימות צעיף או מידי על הפאות נכרית דא"כ מאי אהני ההוא קשוט הרי כל עצמו של אותו קשוט לא הוי אלא בשביל שתראה בעלת שער אלא פשיטא דמיירי שהולכות בשערות מגולות ולכשתעיין סוף פ' קמא דערכין ופ' מי שמתו דף כ"ה בדברי רש"י שם ובדברי הרא"ש תמצא דאין איסור בשער אשה משום ערוה אלא במחובר לבשרה וגם שהבשר נראה עם השיער כדאוקימנא ועוד הארכתי בזה בחדושי בס"ד.

שו"ת אגרות משה אבן העזר חלק ב סימן יב

ענין פאה נכרית עש"ק י"א תמוז תשכ"ב. מע"כ ידידי הנכבד מוהר"ר דוד לאפא שליט"א.

הנה בענין פאה נכרית שנשאלתי מרעיתך הרבנית הכבודה תחיה אשר כתר"ה רוצה לידע דעתי בזה. הנכון לע"ד אף שאיכא מאן דחושש לאסור פאה נכרית משום מראית עין עיין בעטרת זקנים או"ח סימן ע"ה, מ"מ רוב רבותינו וגם מאלו שסומכין עיקרי ההוראה עליהם מתירים והם הרמ"א שם ובסימן ש"ג בד"מ והמג"א והפמ"ג, וכן משמע גם מהגר"א שסובר כן שלא אסרו בזה משום מראית העין. וכמעט שמוכרח מהגמ' פ' במה אשה שאם איירי דיוצאה בפאה נכרית דוקא במכוסה לא היה שייך לומר דעל שערות זקנה לילדה ניחוש למחכו עלה. והטעם פשוט שכיון שלא מצינו בגמ' שאסרו אין למילף ממקומות אחרים שאסרו משום מראית עין, דאין למילף חדא מאידך, ולכן נאמר איסור מראית עין ביחוד בכל דבר שאסרו. ובפאה נכרית ודאי הא אין למילף חדא דאין זה איסור לאו אלא איסור עשה דעל האשה להיות צנועה ולכסות ראשה ואין למילף ממה שאסרו בשבת ועוד איסורי לאוין. ועוד משום שברוב הפעמים ניכר שהשערות הם מפאה נכרית, ואף אם אינו ניכר לאנשים שאין מסתכלין כ"כ בנשים עד שיכירו מ"מ לנשים ודאי ניכר ברובא ורובא ואולי גם כולן ניכרות, ולכן בשביל מה שנזדמן לפעמים רחוקות שלא ניכר לא

אסרו.

וכעין ראייה לזה מהא שמותר להתגלח הזקן במספרים כעין תער ולא אסרו משום מראית העין אף ששם הוא מאיסורי לאוין וגם הם חמש לאוין אלמא דלא בכל דבר אסרו. ואולי הוא נמי משום דברוב הפעמים ניכר להרגילים להתגלח שאינו גלוח דתער, לא אסרו בשביל פעמים רחוקים שלא ניכר, ואף שהם מצוים גם בין אנשים שאין מתגלחין שהם אין מכירין כ"כ מ"מ כיון שלהמתגלחים הוא ניכר כבר הוא כידוע זה לכל דחברך חברא אית ליה וידעו הכל שפלוני מתגלח במספרים ובסם וכדומה ולא בתער. וא"כ כ"ש באשה שעיקר היא נמצאת בין הנשים שהן מכירות שהיא פאה נכרית שאין לאסור בשביל שיטעו אנשים שאין מכירין זה דנחשב כידוע גם להם. ואף אם היא אשה שמלאכתה בין אנשים נמי כיון שעכ"פ ניכר לנשים אין לאסור, וממילא אין לאסור גם כשלא ניכר לפעמים, אף אם היה זה מאיסורי לאוין, וכ"ש שהוא רק מאיסורי עשה שאפשר שליכא כלל איסור מראית עין בזה.

ויש עוד טעם גדול במה שלא אסרו בפאה נכרית, דכיון דידוע לכל שיש ללבוש פאה נכרית שתהיה נדמית כשערות האשה עצמה אין לאסור דמה"ת יחשדוה הרואים מרחוק ואלו שאין מסתכלין כ"כ בנשים שהשער הנראה הוא משערות האשה עצמה כיון שהיא מוחזקת לאשה כשרה ויודעין שמקרוב ודאי מכירין שאינן שערותיה והרואים אותה בקרוב ומסתכלין הרי ברוב הפעמים יכירו שהיא פאה נכרית. ואין לומר שבמדינתנו זו בזה"ז שנתפרצה שרוב נשים בעוה"ר אין מכסות ראשן שלכן יאמרו גם עליה שהיא מהפרוצות בזה, שלכן אף שלא אסרי רבנן אנן יש לאסור, חדא דאנן אין מחדשין איסור מה שלא אסרו מתחלה בגמ' והגאונים, ועוד הא א"א לחוש שיצא קלקול מזה דלהמכירין אותה לא יהיה שום חשד כיון שידעין שהיא אשה כשרה, ולהאין מכירין אותה ויאמרו שגם היא מהפרוצות בזה הרי לא ילמדו ממנה יותר משאר הפרוצות שהן הרבה בעוה"ר, ולא מצינו שאסרו בכה"ג. וטעם זה הוא גם על מה שלא אסרו לגלח במספרים כעין תער ובסם שנמי כיון שידוע שאפשר לגלח כעין תער בדבר המותר לא יחשדוהו, ואף שנתפרץ בעוה"ר שהרבה מגלחין בתער מ"מ אין לאסור עתה מה שלא אסרו מתחלה, וגם להמכירין אותו לא יהיה שום חשד כיון שהוא בחזקת כשרות ולהאין מכירין לא יצא מזה שום קלקול בזה שיחשבו עליו שגם הוא מהעבריינים יותר ממה שנמצאים שאר העבריינים.

ולכן לדינא אין כתר"ה יכול למחות ביד אשתו הרבנית החשובה מללבש פאה נכרית, שאף אם כתר"ה רוצה להחמיר אינו יכול להטיל חומרותיו עליה שזהו רק דין שלה, וכיון שהיא עושה כדין שהוא כרוב הפוסקים ושגם נראה כמותם, אינו יכול להחמיר עליה אף אם לא תכסה כלל הפאה נכרית, וכ"ש כשרוצה להלביש כובע עליה שיכסה רוב מהפאה נכרית שאין לכתר"ה להקפיד כלל. ואם כתר"ה הוא מהנהגין להתגלח בסם ומספרים כעין תער ולא חש על עצמו למראית עין שהוא רק מטעמים שבארתי ודאי לא שייך שיחמיר עליה בפאה נכרית שהרי הוא כסותר הנהגת עצמו שאותן הטעמים איכא בזה עוד מכ"ש כדבארתי. ידידו, משה פיינשטיין.

רמ"א אורח חיים סי' עה סעיף ב

וכ"ש שער נכרית אפילו דרכה לכסות.

תלמוד בבלי מסכת סוכה דף מט עמוד ב

דרש רבא: מאי דכתיב מה יפו פעמיך בנעלים בת נדיב - מה יפו פעמותיהן של ישראל בשעה שעולין לרגל, בת נדיב בתו של אברהם אבינו, שנקרא נדיב, שנאמר נדיבי עמים נאספו עם אלהי אברהם. אלהי אברהם ולא אלהי יצחק ויעקב? אלא: אלהי אברהם שהיה תחילה לגרים. תנא דבי רב ענן: מאי דכתיב חמוקי ירכיך למה נמשלו דברי תורה כירך - לומר לך: מה ירך בסתר - אף דברי תורה בסתר. והיינו דאמר רבי אלעזר: מאי דכתיב הגיד לך אדם מה טוב ומה ה' דורש ממך כי אם עשות משפט ואהבת חסד והצנע לכת עם אלהיך. עשות משפט - זה הדין, ואהבת חסד - זו גמילות חסדים, והצנע לכת עם אלהיך - זו הוצאת המת והכנסת כלה לחופה. והלא דברים קל וחומר: ומה דברים שדרכן לעשותן בפרהסיא - אמרה תורה הצנע לכת, דברים שדרכן לעשותן בצנעא - על אחת כמה וכמה.

רש"י מסכת סוכה דף מט עמוד ב

הוצאת המת והכנסת כלה - דכתיב בהו לכת, טוב ללכת אל בית אבל מלכת אל בית משתה (קהלת ז) אף שם צריך הצנע, לסעוד במדה נאה ולשמוח במדה נאה, ולא להנהיג קלות ראש בעצמו, ויש אומרים: אם צריך לבזבז להוצאת מת עני או להכנסת כלה ענייה - יעשה בצנעא, ולא לימא קמי מאן דלא ידע דעבדי [כן], וכן מפרש בשאלתות דרב אחא.